

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: W poszukiwaniu rosyjskich odpowiedników przekładowych polskich terminów cywilnoprawnych z zakresu orzeczeń w postępowaniu cywilnym

Author: Teresa Zobek

Citation style: Zobek Teresa. (2016). W poszukiwaniu rosyjskich odpowiedników przekładowych polskich terminów cywilnoprawnych z zakresu orzeczeń w postępowaniu cywilnym. W: J. Lubocha-Kruglik, O. Małyś (red), „Przestrzeń przekładu”. (S. 177-187). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Teresa Zobek

Uniwersytet Śląski w Katowicach

W poszukiwaniu rosyjskich odpowiedników przekładowych polskich terminów cywilnoprawnych z zakresu orzeczeń w postępowaniu cywilnym

Wzmózione zainteresowanie językami specjalistycznymi, zwłaszcza językiem prawa i jego przekładem, obserwuje się w Polsce od lat dziewięćdziesiątych. Jednak nawet pobieżny przegląd literatury przedmiotu wskazuje, że badania nad rosyjskim językiem prawa są podejmowane w Polsce stosunkowo rzadko. Dotyczy to również terminologii prawnej i prawniczej. Mimo pojawienia się w ostatnich latach kilku publikacji leksykograficznych¹, nadal panuje w tym zakresie pewien „chaos terminologiczny” – wielu istotnych terminów w nich nie ma, wiele terminów ma niepełne bądź błędne odpowiedniki przekładowe, albo nie zawiera kwalifikatorów, co stwarza pułapki, zwłaszcza dla niedoświadczonych tłumaczy. Dobitym przykładem takiego zjawiska jest polska i rosyjska terminologia z zakresu orzeczeń w postępowaniu cywilnym, stanowiąca przedmiot niniejszych rozważań.

---

¹ Są to m.in. L. GIERLASIŃSKA: *Słownik terminów ubezpieczeniowych polsko-rosyjski – rosyjsko-polski*. Toruń 2006; L. JOCHYM-KUSZLIKOWA, E. KOSSAKOWSKA: *Słownik polsko-rosyjski. Biznes i gospodarka*. Warszawa 2009; L. JOCHYM-KUSZLIKOWA, E. KOSSAKOWSKA: *Słownik rosyjsko-polski. Biznes i gospodarka*. Warszawa 2009; M. KAŁUZA: *Rosyjski język prawniczy w 40 lekcjach*. Warszawa 2011; P. KAPUSTA: *Polsko-rosyjski słownik prawa podatkowego*. Warszawa 2011; *Podręczny słownik administracji – polski, angielski, francuski, rosyjski*. Red. G. OJCEWICZ. Szczytno 2008; A. SKOBLENKO: *Leksykon terminów prawniczych*. Warszawa 2011; T. ZOBEC: *Słownik terminologii prawniczej rosyjsko-polski*. Warszawa 2007; T. ZOBEC: *Słownik terminologii prawniczej polsko-rosyjski*. Warszawa 2008.

Instytucję *orzeczeń* w polskim prawie cywilnym procesowym reguluje *Kodeks postępowania cywilnego (KPC)*, a w rosyjskim *Гражданский процессуальный кодекс (ГПК)*. Są to więc teksty paralelne i w niniejszym artykule stanowią podstawowe źródło zarówno doboru terminów, jak i weryfikacji odpowiedników przekładowych².

Punktem wyjścia niniejszych rozważań jest wyeksponowany w tytule termin *orzeczenie sądu* etymologicznie powiązany z terminem *wyrzeczenie*³. *Orzeczenie* jako termin ustawowy w polskim systemie prawnym nie ma definicji legalnej⁴. W polskiej doktrynie prawniczej *orzeczenie* interpretowane jest jako czynność o charakterze decyzyjnym, podejmowana przez sąd w toku postępowania sądowego. Nie należy go mylić z *zarządzeniem*, które jest czynnością procesową przewodniczącego⁵ i odpowiada rosyjskiemu terminowi *распоряжение*, co potwierdza np. art. 156 rosyjskiego kodeksu: „Председательствующий принимает необходимые меры по обеспечению надлежащего порядка в судебном заседании. Распоряжения председательствующего обязательны для всех участников процесса, а также для граждан, присутствующих в зале заседания суда.” [156.3 ГПК]

Poszukując rosyjskiego odpowiednika terminu *orzeczenie* w pracach leksyko-graficznych i innych z tego zakresu, znajdziemy takie propozycje jak *судебное решение*, *постановление суда (судебное постановление)*, *заключение*, które niejednokrotnie podawane są bez kwalifikatorów, bez kontekstu, po przecinku, można je więc traktować jako synonimy. Tak jednak nie jest. O ile w perspektywie historycznej każdy z tych terminów można by uznać za odpowiednik, to w świetle najnowszych uregulowań prawnych w polskiej i rosyjskiej procedurze cywilnej najbardziej adekwatnym, wiernym i ekwiwalentnym odpowiednikiem tak rozumianego *orzeczenia sądu* wydaje się być termin *постановление суда*

² Wszystkie odwołania w tekście do tych kodeksów dotyczą w przypadku polskiego KPC stanu prawnego na dzień 3 października 2015 i pochodzą z wydania *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*. Dz.U. z 2014 poz. 101. <http://prawo.lego.pl/prawo/kodeks-postepowania-cywilnego-z-dnia-17-listopada-1964-r/?on=03.10.2015> [dostęp 10.09.2015], w przypadku rosyjskiego kodeksu – stanu prawnego na dzień 06.04.2015 i pochodzą z wydania *Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации (ГПК РФ)* от 14.11.2002 N 138-ФЗ (принят ГД ФС РФ 23.10.2002) (действующая редакция от 06.04.2015). <https://www.consultant.ru/popular/gpkrf/> [dostęp 25.09.2015].

³ Termin *wyrzeczenie* był powszechnie używany do czasu wejścia w życie kodeksu postępowania cywilnego z 1932 r., dzisiaj również prawnicy chętnie się nim posługują. Por. na ten temat: E. GĄPSKA: *Czynności decyzyjne sądów w postępowaniu cywilnym*. Warszawa 2010, s. 7 oraz A. ZAJDA: *Studia z historii polskiego słownictwa prawniczego i frazeologii*. Kraków 2001, s. 73–89.

⁴ Definicja legalna to definicja zawarta w przepisie prawnym, która wiążąco ustala znaczenie określonego pojęcia (zwrotu) na użytek danego aktu normatywnego. Definicje legalne zazwyczaj umieszczane są na początku aktów prawnych, można je znaleźć również w innych miejscach.

⁵ Por. H. PIETRZKOWSKI: *Orzeczenia i ugody w praktyce sądów cywilnych*. Warszawa 2010.

(*судебное постановление*), który pojawia się m.in. w takim kontekście jak: „Обязательность судебных постановлений. Неисполнение судебного постановления, а равно иное проявление неуважения к суду влечёт за собой ответственность, предусмотренную федеральным законом.” [13.3 ГПК]

Ten rosyjski termin, podobnie jak polskie *orzeczenie* nie ma na gruncie rosyjskiego postępowania cywilnego definicji legalnej. W rosyjskiej doktrynie definiowany jest następująco: „Постановление суда первой инстанции представляет собой индивидуально-конкретный процессуальный акт, который принимается судом общей юрисдикции на основе действующего законодательства в результате осуществления правосудия по гражданским делам в письменной форме, носящий государственно-властный и обязательный для всех характер.”⁶

W polskiej doktrynie prawniczej wyróżnia się dwa rodzaje *orzeczeń* wydawanych przez sąd: orzeczenia merytoryczne, czyli takie, które *orzekają co do istoty sprawy* i orzeczenia niemerytoryczne, formalne⁷, które *nie orzekają co do istoty sprawy*. Równoważnym rosyjskim odpowiednikiem ustawowym *orzeczenia orzekającego co do istoty sprawy* będzie *постановление, которым дело разрешается по существу* [194 ГПК], a *orzeczenia nierozstrzygującego co do istoty sprawy* – *постановление, которым дело не разрешается по существу* [224 ГПК].

Dla tłumacza ważna powinna być informacja, że w polskim postępowaniu cywilnym orzeczenie merytoryczne może przybrać różne postacie w zależności od rodzaju postępowania.

W postępowaniu cywilnym procesowym rozstrzygnięciem merytorycznym jest *wyrok*. Jeżeli poprosimy osoby legitymujące się nawet dobrą znajomością języka rosyjskiego o podanie rosyjskiego odpowiednika polskiego terminu *wyrok*, to w odpowiedzi najczęściej usłyszymy *приговор*. Potwierdzą to również niektóre słowniki polsko-rosyjskie, zarówno ogólne, jak i specjalistyczne⁸. Jest to odpowiedź poprawna, ale tylko częściowo – *приговор* to rzeczywiście ekwiwalent naturalny (funkcjonalny) polskiego *wyroku*, ale w postępowaniu karnym. W postępowaniu cywilnym procesowym (procesie) jest inaczej.

Polskie postępowanie cywilne procesowe wykazuje duże podobieństwa do rosyjskiego postępowania nazwanego *исковое производство*, mimo iż regulacje szczegółowe w każdej z tych procedur są odmienne. Obydwa postępowania mają charakter kontradiktoryjny, tzn. sporny (*состязательный*). Spór istnieje między stronami procesu – powodem (*истец*) i pozwanym (*ответчик*). By

⁶ О.С. ЧЕРНИКОВА, Т.В. СУРКОВА, А.Б. СМУШКИН: *Гражданский процесс*. http://www.razlib.ru/yurisprudencija/grazhdanskii_process/index.php [dostęp 09.10.2015].

⁷ E. GĄPSKA: *Czynności decyzyjne sądów w postępowaniu cywilnym*. Warszawa 2010; *Mała encyklopedia prawa*. Red. U. KALINA-PRASZNIC. Warszawa 2005, s. 351–352.

⁸ Por. L. JOCHYM-KUSZLIKOWA, E. KOSSAKOWSKA, S. STAWARZ: *Polsko-rosyjski słownik handlowy*. Warszawa 2007.

wszcząć sprawę w sądzie (*возбудить дело в суде*) powód musi wytoczyć powództwo (*предъявить иск*) wnosząc *rozew* (*исковое заявление*). Po rozpatrzeniu sprawy podczas rozprawy (*судебное разбирательство*) sąd wydaje orzeczenie merytoryczne *wyrok*, w rosyjskim kodeksie nazwany *решение суда*, o czym stanowi art.194, wyraźnie korespondujący z polskim przepisem: „Постановление суда первой инстанции, которым дело разрешается по существу, принимается именем Российской Федерации в форме решения суда.” [194.1 ГПК]

Wynikająca z powyższego przepisu konstrukcja *Решение суда именем Российской Федерации* to wstęp do rosyjskiego aktu jurysdykcyjnego w postępowaniu cywilnym, paralelna do konstrukcji *Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej*, umieszczanej na wstępie polskiego wyroku:

wstęp do polskiego wyroku:

Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej – *Решение суда именем Республики Польша*

wstęp do rosyjskiego wyroku:

Решение суда именем Российской Федерации – *Wyrok w imieniu Federacji Rosyjskiej*

Z przywołanego przepisu wynika, że w postępowaniu cywilnym procesowym termin *решение суда* jest ekwiwalentem naturalnym bliskim i jednocześnie funkcjonalnym polskiego *wyroku*.

Kolejną postacią rozstrzygnięcia merytorycznego w postępowaniu cywilnym jest *nakaz zapłaty*, termin rzadko występujący w słownikach polsko-rosyjskich. Można jednak znaleźć takie jego odpowiedniki słownikowe jak: *предписание о платеже*, *платёжный приказ*, *судебный приказ*. By odpowiedzieć na pytanie, który z nich jest właściwy, należy znowu odwołać się do tekstów paralelnych.

Nakaz zapłaty wydawany jest przez sąd w *postępowaniu nakazowym*. Podobnym uregulowaniem prawnym w procedurze rosyjskiej jest postępowanie pod nazwą *приказное производство*, które jest stosunkowo nowe. Weszło do systemu prawa rosyjskiego dopiero w 1995 roku, ale ma znacznie dłuższą, sięgającą XIX wieku, proveniencję. Mówiąc o podobieństwach między wskazanymi postępowaniami w prawie polskim i rosyjskim, należy podkreślić, że w obydwu przedmiotem postępowania mogą być zarówno roszczenia pieniężne, jak i świadczenie innych rzeczy zamiennych. Na potwierdzenie wysuwanych roszczeń powód musi przedłożyć dokumenty o szczególnym charakterze, ściśle określone w kodeksie. Sprawę rozpatruje sąd jednoosobowo na posiedzeniu niejawnym, bez wzywania stron. Rozstrzygnięcie merytoryczne w tym rodzaju postępowania – *nakaz zapłaty* – jest nazywany w rosyjskim kodeksie *судебный приказ* i definiowany

następująco: „Судебный приказ – судебное постановление, вынесенное судьёй единолично на основании заявления о взыскании денежных сумм или об истребовании движимого имущества от должника по требованиям, предусмотренным статьёй 122 настоящего Кодекса.” [121.1 ГПК]

Porównując definicje, można uznać, że termin ten – *судебный приказ* – jest w stosunku do polskiego *nakazu zapłaty* w postępowaniu nakazowym ekwiwalentem naturalnym bliskim i jednocześnie funkcjonalnym, czyli określającym podstawową funkcję wpisaną w definicję pojęcia.

Dodać jednak należy, że w odróżnieniu od polskiego *postępowania nakazowego*, które jest zaliczane do postępowania procesowego odrębnego, *приказное производство* w rosyjskim systemie prawnym jest zaliczane do postępowania nieprocesowego, co znajduje odzwierciedlenie w terminologii.

W polskim *postępowaniu nakazowym* występuje taka sama terminologia jak w zwykłym postępowaniu procesowym, w rosyjskim jest inaczej. Mamy tu terminologię postępowania nieprocesowego połączoną z terminologią prawa zobowiązaniowego, częściowo egzekucyjnego. *Повода* określa się terminem *кредитор* (wierzyciel), *позваного* – *должник* (dłużnik), a pismo wszczynające sprawę – *заявление* (podanie). Są to więc w tego typu postępowaniu ekwiwalenty funkcjonalne. Użycie ich w tłumaczeniu tekstów prawnych spowoduje zatarcie różnic między systemami. By tego nie zrobić, należałoby – zgodnie z zaleceniami D. Kierzkowskiej⁹ – tłumacząc teksty prawne, zastosować ekwiwalencję denotacyjną (zorientowaną na język źródłowy).

Nakaz zapłaty jest orzeczeniem merytorycznym również w *postępowaniu upominawczym* i w jego elektronicznej wersji, *elektronicznym postępowaniu upominawczym*; są one podobne do *postępowania nakazowego*. Podstawowa różnica polega na tym, że – w przeciwieństwie do opisanego wyżej *postępowania nakazowego* – przedmiotem dochodzenia w *postępowaniu upominawczym* może być tylko zawarte w pozwie roszczenie pieniężne, w *elektronicznym postępowaniu upominawczym* pozew zawierający roszczenie powinien być wniesiony elektronicznie. *Postępowanie upominawcze* nie wymaga szczególnej dokumentacji roszczenia, a wydanie *nakazu zapłaty* jest uzależnione od przekonania sądu o zasadności żądań i nieposiadania przez sąd żadnych wątpliwości. *Nakaz zapłaty* w postępowaniu nakazowym z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności, a w upominawczym nie.

Te tryby – postępowanie upominawcze i elektroniczne postępowanie upominawcze – nie występują w systemie prawa rosyjskiego. Mamy tu zatem do czynienia ze zjawiskiem ekwiwalencji zerowej, toteż znalezienie odpowiednika tłumaczeniowego jest utrudnione, ale możliwe. By rozwiązać problem translacyjny, dotyczący rosyjskiej nazwy omawianego postępowania, można zastosować znany odbiorcy docelowemu ekwiwalent funkcjonalny *производство*, a następ-

⁹ Por. D. KIERZKOWSKA: *Tłumaczenie prawnicze*. Warszawa 2002, s. 95.

nie odwołać się do ekwiwalencji denotacyjnej i przekalkować strukturę formalną nazwy postępowania polskiego, zachowując jednocześnie semantyczną ekwiwalencję jej składników: *upomin-awcz-e* – *напомина-тельн-ое*. Przymiotnik upominawczy powstał od tematu czasownika upominać *upomina-*, do którego dodano niezwykle produktywny w języku prawa sufiks *wcz-* (np. ustawodawczy, wykonawczy, odwoławczy) i końcówkę rodzajową. Rosyjski odpowiednik to neologizm utworzony od tematu czasownika *напоминать* *напомина-*, do którego dodano produktywny w rosyjskim języku prawa sufiks *тельн-* (np. исполнительный, законодательный) i końcówkę rodzajową *-ое*. W ten sposób powstał ekwiwalent seminaturalny *напоминательное производство*. Podobnie można postąpić w przypadku odpowiednika terminu *elektroniczne postępowanie upominawcze*, tworząc ekwiwalent *электронное напоминательное производство* albo *электронно-напоминательное производство*. Z kolei, by znaleźć odpowiednik terminu *nakaz zapłaty* w stosunku do tych postępowań, można ze względu na wskazane wyżej podobieństwa posłużyć się ekwiwalentem *судебный приказ*. Będzie to jednak ekwiwalent naturalny daleki, który oznacza termin kojarzący się odbiorcy w sposób najbardziej dla niego naturalny, jako termin funkcjonujący w znanym mu systemie języka docelowego. Chcąc podkreślić inność funkcjonalną i kulturową terminu, można wskazać rodzaj postępowania, do którego się odnosi. W ten sposób powstaną odpowiedniki *судебный приказ в напоминательном производстве* i *судебный приказ в электронном напоминательном производстве*. Taki zabieg stosowany jest w polskim orzecznictwie sądowym. By odróżnić poszczególne rodzaje nakazów, we wstępie orzeczenia podaje się: w postępowaniu nakazowym – *nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym*, w postępowaniu upominawczym – *nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym*, w elektronicznym postępowaniu upominawczym – *nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym*.

Dodać należy, że termin *напоминательное производство* w odniesieniu do polskiej instytucji postępowania upominawczego użyty został w jednej z najnowszych monografii rosyjskich poświęconych postępowaniu nakazowemu w Rosji i na świecie¹⁰. Natomiast zaproponowany w *Słowniku prawniczym polsko-rosyjskim* z 1986 roku i powtórzony m.in. w *Podręcznym słowniku administracji* z 2008 roku termin *понуудительное производство* jako odpowiednik *postępowania upominawczego*¹¹, wyraźnie nawiązujący do postępowania pod nazwą *понуудительное исполнение*, budzi pewne wątpliwości. Ten tryb we współczesnym systemie prawa rosyjskiego nie występuje. Funkcjonował w Rosji od 1889 roku i z pewnymi modyfikacjami przetrwał do 1923 roku;

¹⁰ Пор. О.Д. ШАДЛОВСКАЯ: *Приказное производство как упрощённая форма гражданского судопроизводства. На правах рукописи*. Москва 2015, s. 54. http://www.ranepa.ru/files/dissertation/133-text_diss.pdf [dostęp 02.09.2015].

¹¹ Por. *Słownik prawniczy polsko-rosyjski*. Red. B. KOCZARA. Warszawa–Kraków–Gdańsk 1986; *Podręczny słownik administracji...*, s. 244.

jak zgodnie twierdzą rosyjscy cywiliści stał się pierwowzorem opisanego wyżej postępowania pod nazwą *приказное производство*¹².

Stosunkowo nowym rodzajem orzeczenia merytorycznego w systemie prawa polskiego jest *europejski nakaz zapłaty*, który wszedł do KPC w roku 2008, w związku z rozporządzenia unijnym z 2006 r.¹³. Dotychczas termin ten nie został odnotowany w słownikach polsko-rosyjskich. *Europejski nakaz zapłaty* wydawany jest jako merytoryczne rozstrzygnięcie w *europejskim postępowaniu nakazowym*, które umożliwia wierzycielom/kontrahentom zagranicznym dochodzenie bezspornych roszczeń wynikających z prawa cywilnego lub handlowego w ramach jednolitego postępowania z zastosowaniem standardowych formularzy. Ten tryb postępowania również nie występuje w rosyjskim systemie prawnym, w związku z czym terminy *europejski nakaz zapłaty* i *europejskie postępowanie nakazowe* są bezekwiwalentne. W tej sytuacji odpowiednie wydaje się utworzenie, podobnie jak powyżej, ekwiwalentów seminaturalnych, łączących w sobie cechy ekwiwalentów naturalnych z cechami terminów źródłowych¹⁴ – w przypadku *europejskiego nakazu zapłaty* będzie to *европейский судебный приказ*, a w przypadku *europejskiego postępowania nakazowego* – *европейское приказное производство*. Ekwiwalenty naturalne (funkcjonalne) *судебный приказ* i *приказное производство* w ewidentny sposób nawiązują do opisanych wyżej rosyjskich instytucji prawnych, lecz poprzez dodanie nowego elementu – *европейский* i *европейское* – sygnalizują odmienną znaczeniową i funkcjonalną. Takie właśnie odpowiedniki – *европейский судебный приказ* i *европейское приказное производство* – używane są w rosyjskim piśmiennictwie prawniczym opisującym tego typu instytucje prawne w państwach unijnych¹⁵. Ponadto takie terminy stosowane są przez unijne kraje nadbałtyckie (Litwa, Łotwa i Estonia), opisujące po rosyjsku wprowadzenie do ich systemów prawnych tych instytucji¹⁶.

W polskim postępowaniu nieprocesowym (bezenspornym), nazywanym po rosyjsku *особое (бесспорное) производство*, zgodnie z art. 516 orzeczenia sądu

¹² Е.В. ВАСЬКОВСКИЙ: *Понудительное исполнение. Того же: Учебник гражданского процесса*. Москва 1917, § 107. <http://www.allpravo.ru/library/doc2472p0/instrum4301/item4567.html> [dostęp: 10.10.2015]; О.Д. ШАДЛОВСКАЯ: *Видение пробелов законодательного наполнения норм о приказном производстве через исторический аспект его формирования. „Пробелы в российском законодательстве” 2013, № 6, s. 105–109.*

¹³ Chodzi o rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399 z 30.12.2006, str. 1, z późn. zm.), do którego jest bezpośrednie odesłanie w art. 505¹⁵. § 1. KPC. d

¹⁴ Por. D. KIERZKOWSKA: *Tłumaczenie...*, s. 92–93.

¹⁵ Por. np.: К.Л. БРАНОВИЦКИЙ: *Информационные технологии в гражданском процессе Германии (сравнительно-правовой анализ)*. Москва 2010, s. 126.

¹⁶ Sorainen Legal Update No. 52 / Октябрь 2008. <http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/Legal-update.October-2008.2008-10-30.rus.pdf> [dostęp 25.09.2015].

I instancji zapadają zawsze w formie postanowień. W *KPC* są one podzielone na dwie grupy: *postanowienia orzekające co do istoty* i *inne postanowienia*.

Postanowienia orzekające co do istoty sprawy są orzeczeniami merytorycznymi i, ze względu na treść oraz skutki w zakresie prawomocności i powagi rzeczy osądzonej, pełnią funkcję wyroku, np.: *postanowienie orzekające o przy sposobieniu*, *postanowienie stwierdzające zgon*. Na gruncie prawa rosyjskiego w stosunku do tego typu postanowień używany jest taki sam termin, jak w postępowaniu procesowym – *решение суда*, np.: *решение суда по заявлению об усыновлении*, *решение суда об объявлении гражданина умершим*.

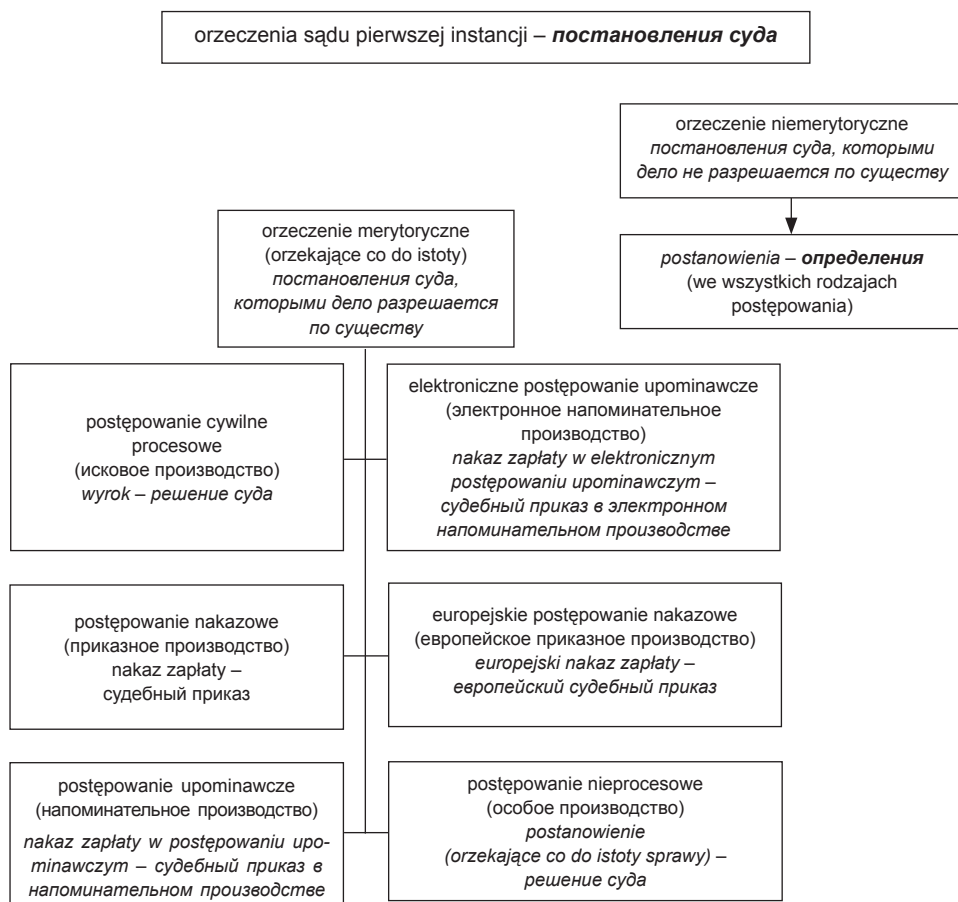
Określone w *KPC* jako *inne postanowienia* są orzeczeniami niemerytorycznymi, w których nie chodzi o samą istotę sprawy. Dotyczą głównie spraw proceduralnych i incydentalnych, np. *postanowienie o zwolnieniu od kosztów sądowych*, *postanowienie o wyłączeniu sędziego*.

Tego typu postanowienia zapadają w różnych rodzajach postępowań, nie tylko w nieprocesowym, i na wszystkich etapach. Analogiczną funkcję pełni w rosyjskiej procedurze cywilnej instytucja określana jako *определение суда*, co potwierdza przepis art. 224 p.1. „Судебные постановления суда первой инстанции, которыми дело не разрешается по существу, выносятся в форме определений суда.” [224.1 ГПК]. Będą to np.: *определение об освобождении от судебных расходов*, *определение об отводе судьи*.

A zatem, termin *определение суда* można uznać za ekwiwalent naturalny (funkcjonalny), bliski polskiego terminu *postanowienie sądu*.

Tłumaczenie postanowień na język rosyjski jest dla tłumacza prawdziwą pułapką terminologiczną, albowiem w praktyce w nazwach tego typu orzeczeń nie umieszcza się informacji czy jest to postanowienie co do istoty, czy niemerytoryczne, proceduralne. O tym można wnioskować przede wszystkim na podstawie treści pozwu (czego dotyczy). W związku z powyższym, dla tłumacza pomocna może być wskazówka dotycząca skutków w zakresie prawomocności, a mianowicie: w postępowaniu cywilnym przed sądem pierwszej instancji od *postanowień co do istoty sprawy* (*решений суда*) środkiem odwoławczym do drugiej instancji, podobnie jak od wyroków, jest *апелация*. Natomiast na większość postanowień rozstrzygających kwestie proceduralne (*определения*) przysługuje *зажаление*, co wynika bezpośrednio z art. 518 *KPC* „Od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja. Na inne postanowienia sądu pierwszej instancji, w wypadkach wskazanych w ustawie, przysługuje zażalenie.” [518 *KPC*]. Tłumacząc termin *апелация* na język rosyjski należy zastosować, zgodnie z aktualnym stanem prawnym, termin *апелляционная жалоба*¹⁷. Terminem równorzędnym w rosyjskiej kulturze prawnej dla terminu *zażalenie* jest *частная жалоба*.

¹⁷ W 2012 r. w rosyjskim postępowaniu cywilnym nastąpiły poważne zmiany, m.in. dotyczące instancji sądowych, a wraz z nimi zmieniły się niektóre terminy.

Wszystko, co zostało dotychczas powiedziane, przedstawia powyżej schemat. Ilustruje on w ewidentny sposób, że w postępowaniu cywilnym przed sądem pierwszej instancji wyeksponowany w tytule artykułu termin *orzeczenie* jest hiperonimem w stosunku do takich pojęć-hiponimów jak *wyrok*, *nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym*, *nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym*, *nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym*, *еuropejski nakaz zapłaty*, *postanowienie co do istoty*, *postanowienie*. Podobnie jest w kulturze prawnej języka rosyjskiego, gdzie *решение суда*, *судебный приказ*, *определение* to hiponimy terminu nadrzędnego *постановление*.

Podsumowując niniejsze rozważania można konstatować, że – dzięki zastosowaniu metody konfrontacji tekstów paralelnych, analizie materiału słownikowego oraz zapoznaniu się z polską i rosyjską literaturą przedmiotu – udało się znaleźć odpowiedniki tłumaczeniowe polskich terminów ze wskazanego w tytule zakresu. W większości przypadków są to ekwiwalenty naturalne (funkcjonalne), w kilku seminaturalne. Świadczy to moim zdaniem o tym, że

najnowszy rosyjski *KPC*, do którego wprowadzono w ostatnich latach w związku z wejściem do WTO szereg zmian, mimo różnic w systemach prawnych Polski i Rosji, ma szereg rozwiązań, podobnych do systemu zachodniego, co niewątpliwie ułatwia pracę tłumaczom.

Тереса Зобек

**В поисках русских переводческих соответствий
польских гражданско-правовых терминов из области постановлений
в гражданском производстве**

Резюме

В настоящей статье представлены и исследованы польские гражданско-правовые термины и их русские переводческие соответствия, касающиеся постановлений, выносимых судами первой инстанции в гражданском судопроизводстве, такие как: *wyrok* – *решение суда*, *nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym* – *судебный приказ в приказном производстве*, *nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym* – *судебный приказ в напоминательном производстве*, *nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym* – *судебный приказ в электронном напоминательном производстве*, *euuropejski nakaz zapłaty* – *европейский судебный приказ*, *postanowienie co do istoty* – *решение суда*, *postanowienie* – *определение суда*.

Установлено, что поиск русских соответствий в этой области – это процесс кропотливый, особенно в ситуации «терминологического хаоса», существующего в польско-русской юридической терминологии. Самым лучшим способом найти наиболее подходящие соответствия является метод сопоставления параллельных текстов, применяемый также в этой статье.

Teresa Zobek

**Searching for Russian translation equivalents
of Polish civil law terminology used
in civil proceeding judgments**

Summary

This article is devoted to the civil law terminology in Polish and their Russian equivalents in the area of judgments given in the civil proceeding by the courts of the first instance. The discussed terminology includes the terms such as: *wyrok* – *решение суда*, *nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym* – *судебный приказ в приказном производстве*, *nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym* – *судебный приказ в напоминательном производстве*, *nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym* – *судебный приказ в электронном напоминательном производстве*, *euuropejski nakaz zapłaty* – *европейский судебный приказ*, *postanowienie co do istoty* – *решение суда*, *postanowienie* – *определение суда*.

It is emphasised that searching for Russian equivalents in this area is a difficult time-consuming process, particularly in the current 'terminological chaos' in the Polish-Russian terminology related to the language of law and legal terminology. The best method of finding adequate equivalents in translation is a confrontation of parallel texts which has also been applied in this article.